

Duurzaam alledaags

Peter Malaise

Plots het gezoem van de radiowekker in je oren. Verdwaasd rechtop gaan zitten, je hoofd uit het elektromagnetisch veld van het radiotoestel halen. Uit het bed, tussen de *(petrochemische)* lakens vandaan en weg van het storingsveld van je metalen bedvering. De moeizame gang over het *(petrochemisch)* vinyl naar de badkamer *(in de starter van het neonlicht zit PCB)*. Onder de straal van de douche *(in het water zitten chloor en sporen van o.a. pesticiden en insecticiden)* je inzepen met *(petrochemische)* douchegel, afdrogen met de handdoek *(daar zitten petrochemische optische witmakers en dito wasverzachter op)*. Da's al beter.

Scheren, *(petrochemische)* aftershave en *(petrochemisch)* deodorant. Mmm. Nu nog *(petrochemische)* gel in je haar. Je begint er toonbaar uit te zien. Met merkelijk meer elan je *(petrochemische)* kleren *(er zitten petrochemische optische witmakers op)* en schoenen aangetrokken *(het leder is gelooid met chroomzouten)*.

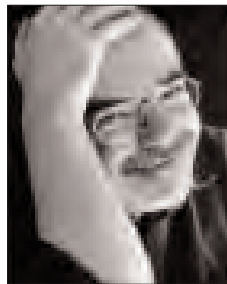
In de keuken koffie *(met o.m. pesticiden en insecticiden)* in de *(petrochemische)* koffiezet scheppen, een *(chloorgebleekte)* papierfilter en water *(met sporen van chloor, insecticiden en pesticiden)* toevoegen. Ondertussen een

(dioxine- en antibioticahoudend) eitje *(van batterijkippen)* bakken in wat olie *(bevat o.m. pesticiden en insectiden)*, in een pannetje uit aluminium *(kan Alzheimer bevorderen)*. Het *(petrochemisch)* tafelkleedje uitspreiden over de *(met petrochemische lak bewerkte)* houten tafel. Bestek opleggen *(de handvatten zijn uit PVC)* en eierdopje *(uit PVC)* niet vergeten. Pannetje op de *(petrochemische)* onderlegger, sneetje wit brood *(met chemisch gehard vet, tien bakadditieven en zonder vezels, uit genetisch gemanipuleerd graan dat sporen van o.m. insecticiden en pesticiden bevat)* erbij. Lekker. Vooraf al sinaasappelsap *(uit ingedikt sap waaraan weer leidingwater toegevoegd werd, bevat sporen van o.m. insecticiden en pesticiden)* gedronken.

Als dessert een appeltje *(genetisch gemanipuleerd, en schillen! want de schil bevat sporen van insectiden, pesticiden en petrochemische beschermingswas)*; *keeps the doctor away*, nietwaar?

Kopje koffie drinken *(sporen van pesticiden en insecticiden)*. Obligaat, beleefd boertje. Klaar voor een nieuwe dag.

Peter Malaise
(soapmaster@ecover.com) is
concept manager bij Ecover,
een Belgisch bedrijf dat
wereldmarktleider is in
ecologische was- en
schoonmaakmiddelen.

NEEN, DANK U, IK KAN NIET MEER

Wellicht denkt de lezer nu dat hij een chagrijnig soort lolbroek getroffen heeft; een dogmatische groene *freak* die met geheven vinger en een pen gedoopt in moraalzuur ten strijde trekt tegen – tja, tegen spoken mischien? Alleszins tegen de Vooruitgang. Herlees even rustig de eerste paragraaf, maar sla nu alles over wat tussen haakjes staat. Wat overblijft, is een doorsnee begin van een doorsnee dag, zoals die er voor vele actieve mensen zal uitzien. Wat is het verschil? Er wordt op een andere manier naar dezelfde dingen gekeken, alsof je een andere bril opzet.

Het komt mij voor alsof vele, vele mensen hun bril afgezet hebben en nu als door een waas de werkelijkheid waarnemen, maar zonder te beseffen dat alles onduidelijk is. Als ik er met hen over praat en hen op een aantal dingen wijs, vallen ze van de ene verbazing in de andere en komen tot de slotsom dat je wel erg veel moet weten, en waar háál je al die informatie? Het gaat helemaal niet om een berg of een plas informatie; over de ene geraken we niet over, in de andere verzuipen we. We lijden in onze maatschappij veeleer aan een teveel aan informatie dan aan een tekort. Een oude kennis maakte vroeger luciferdoosjes waarop hij korte, rake boodschappen drukte; hij noemde die 'De Kleine Boodschap'. Een daarvan luidde: "Nog een stukje informatie? – Neen dank U, ik kan niet meer". Meer medemensen dan we vermoeden zijn ziek aan informatie, ze zijn niet meer in staat te bevatten wat er dagelijks op hen afkomt. Met het mediageweld rondom ons is dat ook niet te verwonderen. En toch

missen deze overgeïnformeerde mensen één iets: inzicht.

Van kennis kun je een indigestie krijgen omdat je het geheel niet meer kunt behappen. Een emmer houdt nu eenmaal op aan de rand. Inzicht daarentegen is een vermogen dat je verwerft, maar dat niet aan inhoud of maten gebonden is. Eenmaal er inzicht ontstaan is, kun je ook nieuwe situaties aan waarvoor je niet noodzakelijk de kennis bezit. Kennis is een statisch element, inzicht is een dynamisch proces. Dat is wat in het oude Griekse spreekwoord uitgedrukt werd als: *opvoeden is niet een emmer vullen, maar een vuur aansteken.*

WETEN EN KUNNEN

Het gaat er dus om dat wij als mensen het vermogen kwijtgespeeld zijn om de dingen van het dagelijks leven te doorzien. We leren dat ook niet meer op school, evenmin op de school van het leven en onze zintuigen gebruiken we al helemaal niet meer. Het gevolg is dat we als blinde vinken ons liedje zingen, zonder dat we wat ons omgeeft kunnen doorgronden. We schaffen ons de dingen voor

de dagelijkse behoeften aan zonder echt te weten hoe de vork aan de steel zit.

Sinds een tot twee eeuwen is onze kennis er geweldig op vooruitgegaan – tenminste onze intellectuele kennis. Vraag een kind waar de melk vandaan komt en je krijgt waarschijnlijk als antwoord: uit de supermarkt of uit de melkerij. Uit een Amerikaans onderzoek van enkele jaren geleden bleken kinderen het vies te vinden dat melk uit een koe komt.

Had je honderdvijftig jaar geleden in een of ander boerengat een snotneus van de straat geplukt, dan was die tien tegen één analfa-

Peter Malaise

Kennis is een statisch element, inzicht is een dynamisch proces.

”

beet geweest. Maar als je gevraagd had hoe je een ijzer onder een paard zet, een zeis haart, bier brouwt of een flierefluitje maakt – ook tien tegen één dat je precieze antwoorden gekregen had. De snotneus in kwestie had lang genoeg bij de hoefsmid, op het eigen hof, bij de dorpsbrouwer en de koewachters rondgehangen om dat te weten en zelfs te kunnen.

Wij hebben de neiging ontwikkeld om dit soort kennis als minderwaardig te beschouwen. Tot onze wc-afvoer het begeeft en we geen loodgieter kunnen te pakken krijgen.

We zijn in tal van opzichten vervreemd geraakt van de wereld waarin we leven, maar tegelijkertijd vinden we precies dát een teken van beschaving. Een raar soort dialectiek dat zich in ons leven genesteld heeft en die voor gevolg heeft dat handige nijveraars ons kunnen belazeren zonder dat we het doorhebben.

Wie op het leven geen greep meer heeft, laat zich appelen voor citroenen verkopen en meent dat hij nog een goede zaak gedaan heeft ook.

Het zou toch duidelijk moeten zijn dat je koeien geen karkassen van hun collega's te vreten kunt geven zonder in de problemen te komen. Een koe is nu eenmaal een gras-, geen kadavereter. Een kip die een pseudo-leven leidt op een oppervlak van één blad papier, en die men minstens één smakeloos antibiotica-hormonenei per dag ontwingt, om ze uiteindelijk in de soep te laten eindigen, kan toch niet voor volwaardige voeding instaan? Geen hond die weet wat de gevolgen zijn van het consumeren van genetisch gemanipuleerde granen en groenten – er is ook geen onderzoek naar gedaan – maar als we ze kopen,

weten we niet eens dat ze gemanipuleerd zijn.

SAMENHANG DER DINGEN

Je hebt een bepaalde mate van inzicht nodig om *de samenhang der dingen* te bevatten, maar dat wordt niet meer van ons verwacht en we worden er ook niet meer toe opgeleid. Dat is ooit anders geweest. Om maar één beroemd voorbeeld te nemen, de Nürnbergse dichter Hans Sachs, een monument in de Duitse literatuur, was van beroep schoenlap-

per. Een dichter – voor velen toch een zweverig soort medemens – die je dus niet kon belazeren met minderwaardig leder, ondeugdelijke pekdraad of waardeloze spijkers. Het lijkt paradoxaal, maar in zijn tijd was zo'n combinatie doodnormaal. Ze voorkwam dat de dingen *uit hun verband raakten*.

De samenhang der dingen is een curieuze eigenschap van de fysieke werkelijkheid én ze is een fundament voor het bewerkstelligen van een samenleving die ook in de toekomst kan verder gezet worden zonder dat wij onze nakomelingen zonder grondstoffen of energie zetten. Men spreekt dan van een duurzame samenleving. Je kunt een boom wel *losdenken*, maar niet *losmaken* van zijn omgeving, zijn biotoop. Hij heeft te maken met de bodem waarin hij groeit, met het licht dat op hem valt en de wind die door zijn bladeren speelt, met de hele vochthuishouding van de omgeving, het basisklimaat en de klimaatwisselingen die hij ondergaat, de dieren om hem heen. Omgekeerd kan een bepaald soort biotoop ook niet zonder bepaalde soorten planten en dieren; zware kleigrond bv. zal

Peter Malaise

We zijn in veel opzichten vervreemd geraakt van de wereld waarin we leven, maar tegelijkertijd vinden we precies dát een teken van beschaving.

”

een heel andere vegetatie te zien geven dan schrale zandgrond.

Alle wezens in zo'n biotoop zitten in een uiterst gecompliceerde interactie; er is er niet één die niet een bepaalde functie vervult. En als planten of dieren uiteindelijk sterven, zorgt hun biotoop ervoor dat ze geruisloos en zonder afval opgeruimd worden – de natuur kent namelijk het begrip afval niet. Alles is een deel van een geheel.

Peter Malaise

**We lijden in onze maatschappij veel-
eer aan een teveel
aan informatie dan
aan een tekort.**

”

Allemaal elementen waaraan in onze moderne samenleving een schrijnend gebrek is.

De weg om tot een duurzame samenleving te komen, vraagt om geheel nieuwe oplossingen, om een grondige omvorming

van ondermeer de grondstoffen- en goederenstromen. Wie met de zaak vertrouwd is, weet dat er al heel wat oplossingen aanwezig zijn, maar dat de industrie er veelal geen belangstelling voor heeft. In vele industriële kringen denkt men nog steeds dat met wat lapwerk de boel wel aan de gang te houden is. Dat is evenwel een vergissing die op termijn catastrofale gevolgen kan hebben, in de eerste plaats voor die industrie zelf. Een voor de hand liggend voorbeeld is petroleum. De schattingen over de voorraad die ons nog rest, liggen - naargelang van de informatiebron - tussen 150 en 25 jaar. Nog meer onvoorspelbaar is de ontwikkeling van het gebruik. Hoeveel Chinezen zullen er binnen tien jaar met de auto rijden? En zullen auto's binnen die termijn substantieel minder verbruiken of hebben we misschien waterstofcellen tegen die tijd? Niemand weet het, maar er wordt vrolijk verder geconsumeerd alsof er geen vuiltje aan de lucht is, zoals moge blijken uit de beginparagraaf van dit betoog. Wij zijn in het Westen helemaal afhankelijk geworden van petroleum.

ALSOF ER GEEN VUILTJE AAN DE LUCHT IS

Wat een tegenstelling met de menselijke activiteiten!

Als mensen hebben wij ons in de loop van de laatste eeuwen losgemaakt uit ons verband met de aarde. Wij hebben ons geëmancipeerd tot wezens die nog wel *midden* de fysieke werkelijkheid van deze planeet leven, maar er niet meer afhankelijk van zijn; we hebben een *anthroposfeer* geschapen. Dat is een ontwikkeling die noodzakelijk was, hoe paradoxaal dat ook mag lijken. De huidige mensheid (zes miljard in getal) zou, als ze zoals vroeger volledig afhankelijk was van die aarde, onmogelijk in leven kunnen gehouden worden. Bovendien zijn bij onze actuele levensstijl de grondstoffen energiebehoeften zo groot dat wij er nog twee planeten zouden moeten bijhebben om alles in te dekken. Het groot - en nog steeds groeiend - aantal mensen op de planeet is tevens een nieuw historisch gegeven; geen enkele levensbeschouwing heeft daarvoor oplossingen klaar. De planeet zelf kan het niet meer: de volledige verantwoordelijkheid om deze nieuwe situatie in goede banen te leiden ligt bij de mens, en stelt hoge eisen aan zijn *creativiteit, inzicht en ethische beginselen*.

DOET U OOK MEE?

Kunnen we daar wat aan doen? Jazeker. Er is een handvol onderzoekers en bedrijven dat de dringende noodzaak om alternatieven te ontwikkelen al langer begrepen heeft. De duurzame oplossingen die zij bedacht hebben, zijn ten dele al verkrijgbaar, ten dele technisch mogelijk maar nog niet gecommmercialiseerd,

ten dele nog niet ontwikkeld maar ontbreken daartoe de financiële middelen. In de media krijgen ze nauwelijks aandacht of worden ze als curiositeiten of hersenspinsels afgedaan. Desondanks zijn wij nu al in staat om verregaand los te komen van petroleum en moderne, betrouwbare producten of diensten te realiseren die perfect kaderen in een duurzame ontwikkeling. Een volledige opsomming van wat allemaal mogelijk is, is in het kader van een artikel niet mogelijk. Maar laten we als oefening nog eens de aanhef van dit betoog hernemen, maar nu mét duurzame oplossingen.

Plots het gezoem van de radiowekker in je oren. Langzaam rechtop gaan zitten (*je radiowekker op zonnecellen staat minstens een meter van je bed, zodat je geen last hebt van het elektromagnetisch veld*). Uit het bed, tussen de (*katoenen*) lakens vandaan (*je hebt geen storingsveld want je bedvering is van hout*). De moeizame gang over het (*plantaardig-mineraal*) linoleum naar de badkamer (*geen lekkende gifstoffen want je hebt zwakstroom gloeilampen*). Onder de straal van de douche (*lekker zacht regenwater uit je eigen opvangput, zonder chloor of sporen van pesticiden en insecticiden*) je inzepen met (*plantaardige*) douchegel, afdrogen met de handdoek (*zonder optische witmakers en met wasverzachter op plantaardige basis*). Da's al beter.

Scheren, (*plantaardige*) aftershave en (*plantaardig*) deodorant. Mmm. Nu nog (*plantaar-*

Peter Malaise

De natuur kent het begrip afval niet. Alles is een deel van een geheel.

”

dige) gel in je haar. Je begint er toonbaar uit te zien. Met merkbaar meer elan je (*katoenen en linnen*) kleren (*zonder optische witmakers*) en schoenen aange-trokken (*het leder is plantaardig geloid*).

In de keuken koffie (*van biologische teelt*) in de koffiezet (*uit biopolymeren*) scheppen, een (*ongebleekte*) papierfilter en water (*lekker zacht regenwater uit je eigen opvangput, zonder chloor, via een osmosefilter*) toevoegen. Ondertussen een (*biologisch*) eitje (*van scharrelkippen*) bakken in wat (*biologische*) olie, in een pannetje uit roestvrij staal. Het (*katoenen*) tafelkleedje uitspreiden over de (*met natuurlak bewerkte*) houten tafel. Bestek opleggen (*de handvatten zijn uit biopolymeren*) en eierdopje (*uit biopolymeer*) niet vergeten. Pannetje op de (*kurken*) onder-legger, sneetje bruin brood (*biologisch meel, desem of gist, water en zout, niets anders*) erbij. Lekker. Vooraf al sinaasappelsap (*vers geperst uit bio-appelsienen*) gedronken. Als dessert een ongeschild (*biologisch*) appel-tje; *keeps the doctor away*, nietwaar? Kopje (*biologische*) koffie drinken. Obligaat, beleefd boertje. Klaar voor een nieuwe dag.

Utopie? Beste lezer, op enkele details na zijn alle vermelde producten vandaag de dag in de handel te koop en, neen, ze kosten niet dubbel zo veel. Duurzaamheid is al bezig, het is een kwestie van inzicht verwerven en van de juiste keuzen maken. Doet u ook mee? Dan gaat het wat sneller vooruit.